

Obținerea probelor - Croația

CUPRINS

- 1 Sarcina probei
 - 1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?
 - 1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?
 - 1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluia fapt?
- 2 Strângerea probelor
 - 2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?
 - 2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?
 - 2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?
 - 2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?
 - 2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?
 - 2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?
 - 2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?
 - 2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?
 - 2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?
 - 2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?
 - 2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?
 - 2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?
- 3 Evaluarea probelor
 - 3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?
 - 3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

1 Sarcina probei

1.1 Care sunt regulile privind sarcina probei?

Normele privind obținerea probelor și prezentarea, selectarea, colectarea, examinarea și evaluarea elementelor de probă în procedurile civile sunt prevăzute la articolele 219-276 din Codul de procedură civilă (*Zakon o parničnom postupku*) [*Narodne novine* (NN; Monitorul Oficial al Republicii Croația) nr. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13 și 89/14 (ZPP)].

Regula generală este că fiecare parte trebuie să stabilească faptele și să prezinte elementele de probă pe care se întemeiază cererea sa sau prin care aceasta contestă declarațiile și probele furnizate de partea adversă, ceea ce înseamnă că, în dreptul procesual (civil) croat, principiul dreptului de a fi audiat prevalează în ceea ce privește stabilirea faptelor și prezentarea probelor.

Prin urmare, fiecare parte trebuie să demonstreze veridicitatea declarațiilor privind existența unor fapte care sunt favorabile acesteia, pe care se bazează cererea sa (și obiecțiile), cu excepția cazului în care legea prevede altfel.

Ca regulă generală, instanța este autorizată să stabilească doar faptele pe care părțile le-au expus și să țină seama numai de elementele de probă pe care părțile le-au prezentat. Prin excepție, instanța este autorizată (și obligată) să stabilească fapte pe care părțile nu le-au expus și să obțină probe pe care părțile nu le-au prezentat numai în cazul în care aceasta suspectează că părțile intenționează să susțină cereri pe care nu sunt îndreptățite să le susțină.

În cazul în care, pe baza probelor prezentate (articolul 8 din ZPP), instanța nu poate stabili un aspect cu certitudine, aceasta va decide cu privire la existența faptului respectiv aplicând normele privind sarcina probei.

1.2 Există reguli privind exceptarea anumitor fapte de la sarcina probei? În ce situații? Există posibilitatea de a prezenta probe pentru a dovedi că o anumită prezumție legală nu este valabilă?

Probele care trebuie aduse se referă la toate faptele importante pentru pronunțarea unei hotărâri.

Nu este necesar să se dovedească faptele pe care o parte le-a recunoscut în fața instanței pe durata procedurii, însă instanța poate să dispună prezentarea de probe pentru faptele respective în cazul în care consideră că, prin recunoașterea acestora, partea dorește să susțină o pretenție pe care nu este îndreptățită să o susțină [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

În plus, normele juridice sunt exceptate de la a fi probate, întrucât acestea intră sub incidența normei conform căreia se consideră că instanța cunoaște legea (*iura novit curia*).

Nu este necesar să se dovedească faptele notorii. Cu toate acestea, este admisibil să se demonstreze că un anumit fapt nu este notoriu.

Faptele a căror existență este presupusă prin lege nu trebuie să fie dovedite, însă se poate dovedi că acestea nu există, cu excepția cazului în care legea prevede altfel. În consecință, normele privind prezumțiile relative (*praesumptiones iuris*) facilitează probele, întrucât partea care invocă un fapt relevant din punct de vedere juridic nu are obligația să demonstreze existența unui astfel de fapt în mod direct; este suficient ca aceasta să se bazeze pe o normă juridică generală inclusă într-o prezumție relativă, iar o parte care susține că norma generală inclusă în prezumția relativă nu poate fi aplicată într-un anumit caz trebuie să dovedească acest lucru.

Cu toate acestea, există cazuri în care legea nu permite dovedirea inexistenței unor fapte prezumate de lege (*praesumptiones iuris et de iure*), caz în care instanța este obligată să concluzioneze că faptul relevant din punct de vedere juridic în cauză există.

1.3 În ce măsură instanța trebuie să aibă certitudinea cu privire la un fapt pentru a-și întemeia hotărârea pe existența aceluiași fapt?

Instanța are drept misiune să se convingă de existența sau inexistența faptelor de care depinde aplicarea legii. ZPP nu include dispoziții explicite privind probabilitatea, însă gradul de probabilitate trebuie să crească proporțional cu importanța acțiunii avute în vedere, ținând seama de stadiul procedurii în care o anumită chestiune procedurală este discutată și decisă și de consecințele procedurale care vor urma dacă se constată existența sau inexistența anumitor fapte.

În temeiul normei generale privind libera apreciere a probelor, instanța hotărăște, în conformitate cu propria convingere, care sunt faptele pe care le consideră dovedite, pe baza unei evaluări atente și riguroase a tuturor probelor, prezentate individual și în ansamblu, și luând în considerare rezultatele întregii proceduri.

2 Strângerea probelor

2.1 Pentru strângerea probelor este întotdeauna necesar ca una dintre părți să facă o cerere în acest sens sau în anumite cazuri judecătorul poate dispune, de asemenea, din proprie inițiativă, strângerea de probe?

Astfel cum s-a menționat anterior, procedura (civilă) croată este, în principal, contradictorie (*inter partes*), ceea ce înseamnă că părțile pot să colecteze fapte și să obțină probe din proprie inițiativă, iar instanța este autorizată să stabilească fapte care nu sunt expuse de către părți și să obțină probe numai în cazul în care aceasta suspectează că părțile intenționează să susțină pretenții pe care nu sunt îndreptățite să le susțină [articolul 3 alineatul (3) din ZPP].

2.2 În cazul în care cererea uneia dintre părți cu privire la strângerea de probe este aprobată, care sunt etapele următoare?

Instanța hotărăște care dintre elemente de probă prezentate trebuie să fie obținute pentru a stabili faptele decisive.

În cazul în care instanța a acceptat probele propuse de părți, aceasta va începe, de regulă, obținerea probelor respective.

În litigiile examinate de un complet de judecată (*vijeće*), probele sunt obținute în cadrul audierii principale în fața completului, însă acesta poate, din motive importante, să decidă ca anumite elemente de probă să fie obținute în fața președintelui completului de judecată sau a judecătorului instanței solicitate (judecătorul solicitat). În acest caz, o evidență a probelor obținute este citită în cadrul ședinței principale de judecată.

Judecătorul unic sau președintele completului prezidează ședința principală de judecată, interoghează părțile și obține probele, însă instanța nu este obligată să respecte decizia privind desfășurarea audierii, ceea ce înseamnă, printre altele, că aceasta nu este obligată să respecte decizia de acceptare sau de respingere a propunerilor de probe prezentate de părți.

2.3 Care sunt situațiile în care instanța poate respinge cererea uneia dintre părți de strângere de probe?

În temeiul dispozițiilor din ZPP, instanța respinge probele prezentate pe care nu le consideră relevante și precizează motivul respingerii în decizie.

ZPP nu conține dispoziții speciale privind posibilitatea respingerii probelor inadmisibile sau a probelor care nu pot fi obținute într-un mod eficient din punct de vedere al costurilor. Cu toate acestea, în litigiile în fața unei instanțe municipale (*općinski sud*) cu o valoare de maximum 10 000 HRK și în litigiile în fața unei instanțe comerciale (*trgovački sud*) cu o valoare de maximum 50 000 HRK, instanța poate, în cazul în care consideră că stabilirea unor fapte importante pentru soluționarea litigiului ar conduce la dificultăți și ar genera costuri disproporționate, să decidă cu privire la existența unor astfel de fapte pe baza unei evaluări libere, ținând seama de documentele pe care părțile le-au prezentat și de mărturiile acestora în cazul în care instanța a obținut probe prin audierea părților.

De asemenea, dispozițiile din ZPP prevăd un termen pentru expunerea de către părți a tuturor faptelor și pentru prezentarea propunerilor de probe. În cadrul procedurii civile de drept comun, fiecare parte trebuie, în cererea introductivă și în memoriul în răspuns la cererea introductivă, cel târziu în cadrul audierii preliminare, să expună toate faptele în sprijinul cererii acesteia, să prezinte probele necesare pentru stabilirea faptelor pe care aceasta le-a prezentat și să își declare poziția cu privire la declarațiile privind faptele și probele prezentate de partea adversă. În cadrul ședinței principale de judecată, părțile pot prezenta fapte și probe noi numai în cazul în care, fără vina lor, acestea nu au reușit să le furnizeze sau să le prezinte înainte de încheierea procedurii anterioare.

Instanța nu ia în considerare faptele și elementele de probă noi pe care, din vina lor, părțile le furnizează sau le prezintă în cadrul ședinței principale de judecată.

Pentru mai multe informații referitoare la probe și la obținerea probelor în cadrul procedurii cu privire la cererile cu valoare redusă, a se vedea fișa informativă intitulată „[Cererile cu valoare redusă – Republica Croația](#)”.

2.4 Care sunt diferitele mijloace de probă?

ZPP prevede următoarele elemente de probă: cercetarea la fața locului, înscrisuri, martori, experți și audierea părților.

2.5 Care sunt metodele de obținere de probe de la martori? Acestea diferă de metodele folosite pentru obținerea de probe de la experții martori? Care sunt normele în ceea ce privește depunerea probelor scrise și avizele/rapoartele experților?

Un martor este orice persoană fizică care este capabilă să ofere informații cu privire la fapte care urmează să fie dovedite. Martorii sunt audiați în mod individual și fără prezența altor martori care urmează să fie audiați ulterior, având obligația de a răspunde oral.

Martorul este informat mai întâi că este obligat să spună doar adevărul și că trebuie să nu omită nimic. În continuare, acesta este avertizat cu privire la consecințele depunerii unei mărturii mincinoase. În plus, un martor este întrebăntotdeauna despre modul în care a luat cunoștință de faptele cu privire la care depune mărturie.

Un martor expert trebuie să aibă aceleași calități ca un martor, și anume acesta trebuie să aibă capacitatea de a observa, de a-și aduce aminte și de a relata și, în plus, trebuie să dețină și experiență profesională.

Anumiți martori experți care sunt citați de instanță trebuie să dea curs convocării și să își prezinte constatările și avizul.

Prin urmare, sarcina martorilor experți implică elaborarea unor constatări și emiterea unui aviz. Instanța stabilește dacă martorul expert va prezenta doar oral constatările sale și un aviz în cadrul ședinței de judecată sau le va prezenta, de asemenea, în scris înainte de ședință. Instanța stabilește un termen de maximum 60 de zile pentru prezentarea constatărilor scrise și a avizului.

Martorul expert trebuie întotdeauna să își explice avizul.

Instanța transmite părților constatările scrise și avizul cu cel mult 15 zile înainte de ședința de judecată în cadrul căreia urmează să facă obiectul dezbaterii.

ZPP nu face o distincție între procedura de audiere a martorilor și cea de audiere a martorilor experți și, prin urmare, nu prevede dispoziții procedurale speciale.

În ceea ce privește elementele de probă scrise, părțile sunt cele care trebuie să prezinte documentele pe care le invocă în sprijinul pretențiilor lor.

Un document care a fost eliberat într-o formă stabilită de o autoritate de stat în sfera sa de responsabilitate și un document eliberat de o persoană fizică sau juridică sub această formă acționând în exercitarea competențelor sale publice atribuite acesteia prin lege sau printr-un regulament în baza legii (un document public) este considerat ca probând veridicitatea faptelor pe care le certifică sau reglementează.

Alte documente au aceeași valoare probatorie în cazul în care, în conformitate cu reglementările speciale, valoarea lor probatorie este echivalentă cu cea a documentelor publice.

Este admisibil să se demonstreze că fapte din documente publice sunt false sau că documentul a fost întocmit eronat.

În cazul în care instanța are îndoieli cu privire la autenticitatea documentului, aceasta poate solicita autorității de la care se presupune că a provenit documentul să prezinte observații în acest sens.

Cu excepția cazului în care se prevede altfel într-un acord internațional, documentele publice străine care sunt autentificate în mod corespunzător au, sub rezerva respectării reciprocității, aceeași valoare probatorie ca documentele publice naționale.

ZPP stabilește, de asemenea, norme privind obligația de a furniza documente în funcție de faptul dacă documentul se află în posesia părții citate, a părții adverse, a unei autorități publice sau a unei organizații care exercită funcții de autoritate publică sau a unui terț (persoană fizică sau juridică).

2.6 Unele mijloace de probă au o forță probantă mai mare decât celelalte?

În conformitate cu norma generală privind libera apreciere a probelor aplicată în dreptul procedural (civil) croat, instanța hotărăște, în funcție de propria convingere, faptele pe care le consideră dovedite, pe baza unei evaluări atente și riguroase a tuturor elementelor de probă, prezentate individual sau în ansamblu, și ținând seama de rezultatele întregii proceduri.

În consecință, nu există nicio regulă conform căreia anumite elemente de probă au mai multă greutate sau importanță decât altele, deși, în practică, documentele sunt considerate mai fiabile (dar nu mai importante) decât alte elemente de probă (martori, audieri).

2.7 Pentru dovedirea anumitor fapte, sunt obligatorii anumite tipuri de probă?

Nu, ZPP nu prevede faptul că anumite mijloace de probă sunt considerate obligatorii pentru stabilirea anumitor fapte. În conformitate cu principiul contradictorialității, părțile sunt autorizate să prezinte probe, iar instanța evaluează care dintre elementele de probă prezentate sunt obținute în scopul stabilirii faptelor relevante.

2.8 Martorii au prin lege obligația de a depune mărturie?

Orice persoană citată ca martor este obligată să dea curs convocării și, cu excepția cazului în care se prevede altfel în ZPP, este obligată să depună mărturie. Prin urmare, depunerea mărturiei, care implică obligația de a se înfățișa în instanță, de a depune mărturie și de a spune adevărul, este o obligație generală a fiecărei persoane. Martorii care, din cauza vârstei înaintate, a unei boli sau a unor dizabilități fizice grave, nu sunt în măsură să dea curs convocării sunt audiați în propria lor casă.

2.9 În ce cazuri poate un martor refuza să depună mărturie?

O persoană care, prin mărturia sa, ar încălca obligația de confidențialitate cu privire la secretele oficiale sau militare nu poate fi audiată ca martor până când autoritatea competentă nu o exonerează de această responsabilitate.

Un martor poate refuza să depună mărturie:

- cu privire la lucruri pe care partea i le-a destăinuit în calitate de reprezentant autorizat al acesteia;
- cu privire la lucruri pe care partea sau o altă persoană i le-a mărturisit martorului în calitate de confesor religios;
- cu privire la fapte pe care martorul le-a aflat în calitate de avocat, medic sau în executarea

oricărei alte profesii sau a oricărei alte activități, în cazul în care există o obligație de a păstra confidențialitatea în legătură cu ceea ce este aflat în executarea profesiei sau a activității respective.

Judecătorul unic sau președintele completului informează aceste persoane cu privire la posibilitatea de a refuza să depună mărturie.

Un martor poate refuza să răspundă la întrebări individuale din motive întemeiate, în special în cazul în care, prin răspunsul la o astfel de întrebare, s-ar expune pe sine sau ar expune o rudă în linie dreaptă de orice grad, sau o rudă colaterală până la gradul al treilea, inclusiv soțul/soția sau rude prin alianță până la gradul al doilea – inclusiv în cazul în care căsătoria a încetat – și tutorele sau reprezentantul acestuia, părintele sau copilul adoptat, la o dezonoare gravă, daune materiale grave sau urmărire penală.

Judecătorul unic sau președintele completului informează martorul cu privire la faptul că acesta poate refuza să răspundă la întrebările adresate.

2.10 Persoana care refuză să depună mărturie poate fi sancționată sau obligată să depună mărturie?

Da, este posibil. În cazul în care un martor citat în mod adecvat nu se înfățișează, fără explicații, sau în cazul în care un astfel de martor părăsește locul unde urmează să fie audiat fără permisiune sau fără un motiv întemeiat, instanța poate dispune ca acesta să fie readus forțat, pe propria cheltuială, și poate, de asemenea, să impună o amendă pecuniară cuprinsă între 500 și 10 000 HRK.

În cazul în care martorul se prezintă și refuză să depună mărturie sau să răspundă la anumite întrebări, după ce a fost informat cu privire la consecințele care decurg din aceasta, iar instanța consideră că motivele refuzului de a răspunde sunt nejustificate, aceasta îi poate impune o amendă pecuniară cuprinsă între 500 și 10 000 HRK; în cazul în care martorul refuză în continuare să depună mărturie, instanța îl poate reține. Martorul este reținut până în momentul în care acesta este de acord să depună mărturie sau până când mărturia acestuia devine inutilă, însă nu mai mult de o lună.

În cazul în care, ulterior, martorul oferă o explicație cu privire la absența sa, instanța anulează decizia referitoare la aplicarea unei amenzi și poate exonera martorul de achitarea integrală sau parțială a costurilor. Instanța poate, de asemenea, să anuleze decizia referitoare la aplicarea unei amenzi în cazul în care, ulterior, martorul este de acord să depună mărturie.

2.11 Există persoane cărora nu li se poate cere să depună mărturie?

Pentru informații cu privire la exceptarea de la obligația generală de a depune mărturie în ceea ce privește secretele oficiale sau militare, și anume cu privire la dreptul persoanelor care execută activități specifice de a refuza să depună mărturie și dreptul de a refuza formularea unui răspuns la întrebări specifice, a se vedea punctul 9.

Ca regulă generală, numai persoanele care au capacitatea de a furniza informații privind faptele care sunt dovedite pot fi audiate în calitate de martori, iar instanța decide, de la caz la caz, cu privire la capacitatea unei persoane de a depune mărturie.

O persoană nu poate fi martor dacă aceasta este implicată în mod direct în procedură, în calitate de parte sau de reprezentant legal al unei părți, însă un reprezentant autorizat al unei părți poate fi audiat în calitate de martor.

2.12 Care este rolul judecătorului și al părților în audierea unui martor? În ce situații martorul poate fi audiat prin intermediul videoconferinței sau prin alte mijloace tehnice?

Fiecare martor trebuie să fie audiat individual, și nu în prezența martorilor care urmează să fie audiați ulterior. Martorul are obligația de a răspunde oral.

Martorul este mai întâi informat că are obligația de a spune adevărul și că nu trebuie să omită nimic. În continuare, acesta este avertizat cu privire la consecințele depunerii unei mărturii mincinoase.

Martorul este apoi invitat să își precizeze numele, prenumele, codul numeric personal, numele tatălui, ocupația, adresa, locul nașterii, vârsta și relația cu partea care l-a propus.

După aceste întrebări generale, martorul este invitat să indice tot ceea ce știe cu privire la faptele în legătură cu care depune mărturie și, ulterior, îi pot fi adresate întrebări în vederea confirmării, a completării sau a furnizării unor explicații. Nu se permite adresarea de întrebări care conțin deja răspunsul la întrebare.

Martorul este întotdeauna întrebat despre modul în care a luat cunoștință de faptele în legătură cu care depune mărturie.

Martorii ale căror depoziții se contrazic în ceea ce privește fapte importante pot fi supuși unei confruntări. Aceștia sunt interogați în mod individual cu privire la fiecare circumstanță pentru care există o contradicție, iar răspunsurile acestora sunt înregistrate într-un proces-verbal.

Republica Croația nu are dispoziții speciale privind obținerea de probe prin intermediul videoconferinței. Cu toate acestea, dispozițiile articolelor 126a-126c din ZPP reprezintă un temei pentru o astfel de metodă de audiere, și anume ședințele de judecată pot fi înregistrate audio. Decizia de înregistrare este adoptată de instanță din proprie inițiativă sau la cererea unei părți. Metoda de stocare și transmitere a unei înregistrări audio, condițiile tehnice și modalitățile de înregistrare sunt reglementate de Regulamentul de procedură al instanței.

3 Evaluarea probelor

3.1 Când probele nu au fost obținute legal de către una dintre părți, există restricții pentru instanță în ceea ce privește luarea în considerare a acestor probe în formularea hotărârii?

ZPP nu prevede dispoziții speciale privind probele obținute în mod ilegal. Cu toate acestea, temeiul juridic se regăsește la articolul 29 din Constituția Republicii Croația (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN nr. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), care prevede că probele obținute în mod ilegal nu pot fi utilizate în cadrul procedurilor judiciare.

ZPP prevede doar că instanța nu trebuie să ia în considerare propunerile părților care sunt contrare normelor și reglementărilor obligatorii ale moralității publice.

3.2 În calitate de parte într-o cauză, propria mea declarație va conta ca probă?

Părțile la procedură nu pot fi audiate în calitate de martori; cu toate acestea, dispozițiile din ZPP prevăd audierea părților ca unul dintre elementele de probă, în lipsa altor elemente de probă, sau în cazul în care, fără a aduce atingere celorlalte elemente de probă prezentate, instanța consideră că acest lucru este necesar pentru stabilirea unor fapte importante.

Dispozițiile din ZPP privind obținerea de probe de la martori se aplică în cazul audierii părților, cu excepția cazului în care se specifică altfel.

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Ultima actualizare: 19/12/2018